

บทที่ 2

วรรณคดีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงการนิเทศการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ โดยจะเสนอตามลำดับดังนี้

- ความหมายของการนิเทศการศึกษา
- ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
- หลักการนิเทศการศึกษา
- ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา
- วิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษา
- บทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์
- ระบบการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
- เทคนิคหรือวิธีการนิเทศ
- ประเภทของการนิเทศ
- คุณสมบัติของศึกษานิเทศก์
- ประโยชน์ของการนิเทศการศึกษา
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

คำว่า "การนิเทศ" เป็นกริยาแปลว่า แนะนำ ชี้แจง ช่วยเหลือ ปรับปรุง สำหรับคำว่า "การนิเทศการศึกษา" (Educational Supervision) มีความหมายหลายอย่างด้วยกัน นักการศึกษาแต่ละคนก็ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไปต่าง ๆ กัน ตามความรู้และประสบการณ์ที่เคยได้รับ แม้แต่บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเอง ก็ยังแปลความหมายของการนิเทศการศึกษาไม่ตรงกันหรือคนละความหมายก็มีผู้ที่น่าจะเข้าใจความหมายของการนิเทศการศึกษาถูกต้องก็คือ ศึกษานิเทศก์ (Educational Supervisor) เพราะเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงกับการนิเทศการศึกษาทั้งยังได้รับการศึกษา

และฝึกฝนอบรมให้สามารถปฏิบัติงานด้านนี้โดยเฉพาะ โดยทั่วไปแล้วผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ครู อาจเข้าใจความหมายของการนิเทศการศึกษาไปความหมายของศึกษานิเทศก์ ครูอาจเข้าใจว่า การนิเทศการศึกษาคือ การเยี่ยมโรงเรียน การทำแบบสอบถาม การแนะนำให้ครูปฏิบัติตามคำแนะนำ การสังเกตการสอน ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากครูเคยเห็นศึกษานิเทศก์ปฏิบัติเช่นนั้น การเข้าใจความหมายของการนิเทศการศึกษาคงเคลื่อนไปจากความเป็นจริงดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไป มิฉะนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการนิเทศการศึกษา การทำความเข้าใจความหมายของการนิเทศการศึกษาให้ตรงกัน เป็นการสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ด้วย

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ต่าง ๆ กันดังนี้
 พันธ หันนาคินทร์ (2513 : 148) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ที่การปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศมิใช่เป็นการบังคับหรือจับผิด การนิเทศการสอนเป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ทั้งนี้การนิเทศการสอนจึงตั้งอยู่บนรากฐานแห่งมนุษยสัมพันธ์อันดี

สาย ภานุรักษ์ (2517 : 25) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือการให้ครูเติบโตหึ่งตนเองได้ แล้วนำผู้ที่หึ่งตนเองได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมต่อไป

วิจิตร ชีระกุล วรุทบางกูร (2519 : 1) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

ซารี มณีศรี (2523 : 7) ได้ให้ความหมายของการนิเทศแบบใหม่ โดยสรุปเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. กระตุ้นให้ครูใช้เทคนิควิธีการใหม่ ๆ ทางการสอน (Dynamic Supervision) ให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ปรับปรุง ส่งเสริมลักษณะความเป็นผู้นำทางด้านการศึกษา
3. ลักษณะการนำจะต้องมาจากคณะ (Group) มิใช่เกิดจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง คืออำนาจในการตัดสินใจควรมาจากคณะบุคคล
4. ความเป็นผู้นำการบริหารและวิชาการมิได้รับมอบหมาย แต่หมู่คณะให้ความเชื่อถือเชื่อมั่นในความสามารถ

5. จุดมุ่งหมายอันสำคัญในการนิเทศสมัยใหม่คือ มุ่งฝึกความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นในบุคคลอื่นด้วย

จากความหมายดังกล่าวมาแล้ว ยง วัชวัลคุ (2524 : 2 - 3) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาคือ กระบวนการวิชาการที่ส่งเสริมให้การจัดการศึกษามรรลุมุ่งเป้าหมายทางการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและการนิเทศศึกษามีความหมายครอบคลุมการปฏิบัติงานในลักษณะต่อไปนี้

1. การป้องกัน หมายถึง การระวังมิให้เกิดความผิดพลาดหรือบกพร่องในการปฏิบัติงาน อันอาจเกิดขึ้นเพราะครุมีความเข้าใจไม่ถูกต้องอย่างแท้จริงในวิธีสอนบางอย่าง ความเสียหายอาจเกิดขึ้นหากปฏิบัติตามความเข้าใจผิด ๆ นั้น หากสามารถจัดการความบกพร่องทั้งหลายได้แล้ว คุณภาพการเรียนการสอนจะสูงขึ้น

2. การแก้ไข การนิเทศศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพ การเรียนการสอนให้สูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำ จะต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างจริงจังในการนิเทศการศึกษา

3. การส่งเสริมกำลังใจ ขวัญหรือกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้งานก้าวหน้าหรือมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งการนิเทศศึกษาเป็นกระบวนการที่จะสนับสนุนให้ครูใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

4. การริเริ่ม การนิเทศศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมให้มีการทดลองใหม่ ๆ การค้นคว้าทดลองใหม่ ๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น การเรียนการสอนในโรงเรียนก็เช่นเดียวกันไม่ควรพอใจกับวิธีเดิมโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเลย ควรมีการริเริ่ม ค้นคว้า ทดลองใหม่ ๆ ทางการศึกษาอยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการศึกษามีวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นตลอดเวลา

สำหรับนักการศึกษาต่างประเทศได้ให้ความหมายของการนิเทศศึกษาไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

อดัมส์ และ ดิกกี (Adams and Dickey 1953 : 5) ได้เห็นว่า การนิเทศการศึกษาเป็นบริการที่จัดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนการสอนและปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เดซาย (Desai 1963 : 58) กล่าวว่า การนิเทศคือการศึกษานิวหาทาง

การศึกษาของแต่ละโรงเรียน ความเข้าใจในขบวนการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อเสนอแนะ ช่วยเหลือครู ครูใหญ่ และผู้บริหารการศึกษา

สตูปล์ (Stoops 1965 : 8) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาคือ กระบวนการร่วมมืออันต่อเนื่องระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงการสอนในชั้นเรียน

ไวลส์ (Wiles 1957 : 8) ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมบริการที่ช่วยให้ครูทำงานในหน้าที่ที่ขึ้นและการนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมทั้งหลายในการปรับปรุงการสอนของครู กิจกรรมเหล่านี้จะส่งเสริมขวัญและมนุษยสัมพันธ์ให้ดีขึ้น กิจกรรมเหล่านี้จะรวมไปถึงการอบรมครู และการพัฒนาหลักสูตร

กู๊ด (Good 1973 : 539) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามทั้งหลายของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการแนะนำครู และผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อปรับปรุงการสอนหรือให้การศึกษ การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยพัฒนาครู ช่วยในการเลือก ปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา เนื้อหาวิชา วัสดุการสอน วิธีการสอน และการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

เนื่องจากการนิเทศการศึกษานั้นมีความละเอียดอ่อน และสลับซับซ้อนเพราะเป็นภาระกิจที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ คือองค์พัฒนาบุคคลเพื่อความผาสุกของมนุษย์โดยรวม ยิ่งบุคคลที่จะองค์พัฒนาเป็นเด็กที่อยู่ในวัยเยาว์มากเท่าไร งานนิเทศยิ่ง เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน และซับซ้อนมากขึ้นเท่านั้น มีผู้ให้ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ต่าง ๆ กัน อาทิ เช่น

สาย ภานุรัตน์ (2517 : 30 - 33) ได้จำแนกวัตถุประสงค์เฉพาะของการนิเทศไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูเห็นและเข้าใจต่อหน้าที่ในวัตถุประสงค์ของการศึกษา และหน้าที่โดยเฉพาะของโรงเรียนที่จะดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้น
2. ช่วยให้ครูได้เห็นและเข้าใจในความต้องการของเยาวชนและปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชน และช่วยจัดสนองความต้องการของเยาวชน อย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตลอดจน

จนช่วยแก้ไขและป้องกันปัญหาอันพึงมีแก่เยาวชน

3. ช่วยสร้างครูให้มีลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ
4. ช่วยส่งเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็ง และรวมหมู่คณะให้เป็นทีมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันด้วยกำลังสติปัญญาอันสูง เพื่อบรรลุจุดประสงค์อันเดียวกัน
5. ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงานให้ถูกต้องกับความสามารถของครูแต่ละคน และมอบหมายงานนั้น ๆ ให้ครูแต่ละคน แล้วช่วยประคับประคองให้ครูผู้นั้นใช้ความสามารถของตนปฏิบัติงานนั้นก้าวหน้าอยู่เรื่อย ๆ
6. ช่วยพัฒนาการสอนของครู
7. ช่วยฝึกครูใหม่ให้เข้าใจงานในโรงเรียน และงานในอาชีพ
8. ช่วยประเมินผลงานของครูโดยอาศัยความเจริญงอกงามของ เด็กตามแนวทางที่ใดตกลงไว้

9. ช่วยให้ครูรู้จักค้นหาจุดลำบากในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน และช่วยครูวางแผนการสอนให้เหมาะสม

10. เพื่อช่วยในค่านับประชาสัมพันธ์ บอกเล่าและชี้แจงให้ราษฎรในท้องถิ่นทราบถึงความเคลื่อนไหวของการศึกษาที่โรงเรียนในท้องถิ่นใดดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้ข้าราชการเข้าใจและให้ความช่วยเหลือและร่วมมือ

11. ช่วยหยิบยกปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ทางโรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้ โดยอ้างถึง เสนอขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะแก้ไขให้ลุล่วงไป จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและจากราษฎรหรือกลุ่มราษฎร

12. ช่วยป้องกันให้ครูพ้นจากการถูกไต่สวนจนเกินขอบเขต และช่วยป้องกันครูจากการถูกทำผิดคดีอาญาหรือลงโทษอย่างไม่ยุติธรรม

บริกส์ และ จัสต์แมน (Briggs and Justman

1952 : 5 - 21) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ข้อ คือ

1. การส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ ได้แก่
  - 1.1 การประชุมต่าง ๆ
  - 1.2 การจัดอบรมแบบ Work Shop สัมมนาปัญหาต่าง ๆ
  - 1.3 การเยี่ยมชมศูนย์ทดลองต่าง ๆ
  - 1.4 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ในค่านิเทศการ

- 1.5 ทำการทดลอง หลักสูตร หนังสือเรียน และวิธีสอน
- 1.6 ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษา
2. ส่งเสริมความเจริญของงานของครู ใ้แก่
  - 2.1 ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
  - 2.2 ส่งเสริมการทดลองกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูสนใจอยากจะทำ
  - 2.3 เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพ (Professional Association)
  - 2.4 ส่งเสริมครูที่มีความสามารถพิเศษในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ
  - 2.5 ส่งเสริมให้ครูได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้หรืองานที่เขาสนใจ
  - 2.6 ส่งเสริมให้ครูสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมอาชีพครูในประเทศและของนานาชาติ
3. ปรับปรุงการสอนของครู ใ้แก่
  - 3.1 การพิจารณาคัดเลือกครูที่มีความสามารถและมีประสิทธิภาพเข้ามาทำการสอน
  - 3.2 จัดงานและมอบงานที่ถูกต้องและตรงกับความสามารถของครู
  - 3.3 ให้มีโอกาสดำเนินการการสอน
  - 3.4 เปิดประชุม อบรม เพื่อศึกษานวัตกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอน
  - 3.5 ทำการสาธิตการสอนที่ดีให้แก่ครู
  - 3.6 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนครู และสังเกตการสอนระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ
4. การส่งเสริมแนะนำครู และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและประชาชน ใ้แก่
  - 4.1 ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครู นักเรียน และผู้ปกครองประชาชนในประชาคมตน
  - 4.2 ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาคม
  - 4.3 ส่งเสริมให้มีสมาคมครู ผู้ปกครองขึ้นในโรงเรียน
  - 4.4 ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองในการแก้ปัญหา

ต่างๆ ทางการศึกษา

- 4.5 ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจในกิจกรรมของโรงเรียน
- 4.6 จัดทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์ของประชาคม
- 4.7 ส่งเสริมให้ครูรับนิคมชอบและมีส่วนในการนำประชาคมนั้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2519: 4) ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของงานนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ครูค่าเนนการสอนตามหลักสูตรและให้ไ้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
  2. เพื่อให้ครูไ้ตระหนักถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาทั้งไ้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นไ้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
  3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความคองการและความจำเป็น
  4. เพื่อรักษา พิจารณา ส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
  5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานในทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัด กระทรวงและสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานขององค์การระหว่างประเทศ
- จากความมุ่งหมายทั้งที่กล่าวมาแล้ว ทอดสรุปไ้ไ้ว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายหลักในการพัฒนาตัวครูเป็นสำคัญ

หลักการนิเทศการศึกษา

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2525:22) ไ้อธิบายคำว่า"หลักการ"ไ้ว่า หมายถึง การสรุปข้อความโดยทั่วไปซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในลักษณะของข้อเท็จจริงพื้นฐานหรืออาจหมายถึงกฎเกณฑ์พื้นฐาน คำสั่ง นโยบาย หรือข้อความซึ่งควบคุมการกระทำในรูปแบบต่างๆของมนุษย์ สำหรับ เรื่องการศึกษาโดยเฉพาะหลักกรน่าจะหมายถึง ปรวิชาซึ่งเป็นเครื่องกำหนดและประเมินค่าจากมุ่งหมาย ทัศนคติ การปฏิบัติและผลิคมลการศึกษา สำหรับการนิเทศการศึกษามีหลักเกณฑ์ที่พอจะยึดเป็นหลักในการปฏิบัติ ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการกระตุ้นเตือน การประสานงาน และแนะนำให้เกิดความ

เจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์
4. การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน
5. การนิเทศคือการสร้างมนุษยสัมพันธ์
6. การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ
7. การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่จะชักจูงอย่างกว้างระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยเฉพาะ

ชนบท

อดัมส์ และ ดิกกี (Adams and Dickey 1953 : 23 - 41) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูเป็นผู้รู้จักคิดหาวิธีการทำงานด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจหาการสอนของตนเองได้ การรู้จักคิดและนำตนเอง เป็นสิ่งสำคัญมาก
2. ช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคงและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง การช่วยให้ครูมีความรู้สึกมั่นคง เป็นเรื่องของการบำรุงขวัญและกำลังใจซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน
3. ช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน
4. ช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือโรงเรียน
5. ช่วยให้ครูเข้าใจหลักปรัชญาการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักแห่งประชาธิปไตย

เบอร์ตัน และ บรีคเนอร์ (Burton and Brueckner 1955 : 71 - 72) ได้กำหนดหลักการนิเทศไว้ว่า

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound)
  - 1.1 การนิเทศควรเป็นไปตามค่านิยม วัตถุประสงค์ และนโยบายซึ่งเกี่ยวข้องกับงานนั้นโดยเฉพาะ
  - 1.2 การนิเทศควรจะเป็นไปตามความเป็นจริงและตามกฎเกณฑ์ของเรื่องนั้น ๆ
  - 1.3 การนิเทศควรมีวิวัฒนาการทั้งด้านเครื่องมือและกลวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน

2. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific)

2.1 การนิเทศควรเป็นไปอย่างมีลำดับ มีระเบียบ และมีวิธีการในการศึกษา ปรับปรุง และประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ภายในขอบเขตของงานนั้น ทั้งนี้ ย่อมหมายรวมถึงกิจกรรมการนิเทศและบรรดาอุปกรณ์ที่ใช้ในการนิเทศด้วย

2.2 การนิเทศควรได้มาจากการรวบรวมและการสรุปผลจากข้อมูล อย่าง เป็นปรนัย มีความถูกต้องแน่นอนเป็นที่เชื่อถือได้ และอย่างมีระเบียบมากกว่าสรุปเอาจากความคิดเห็น

3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic)

3.1 การนิเทศจะต้องเคารพในบุคคลและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และพยายามส่งเสริมการแสดงออกของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่

3.2 การนิเทศจะต้องเปิดโอกาสให้มีความร่วมมือและใช้ประโยชน์จาก การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากที่สุด

3.3 การนิเทศควรใช้อำนาจให้น้อยที่สุดและอำนาจนั้นจำเป็นจะต้องได้มาจากบุคคลและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของบุคคลๆ ไปสู่เป้าหมาย

4. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ (Creation)

4.1 การนิเทศควรจะแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลแล้วเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและพัฒนาซึ่งความสามารถนั้นอย่างสูงสุด

4.2 การนิเทศการศึกษาจะมีส่วนในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานมากที่สุด

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2524 : 245 - 247) สรุปเป็นหลักการได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องใช้หลักการประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับครู

2. การนิเทศการศึกษาใช้หลักการสร้างสรรค์

3. การนิเทศการศึกษาจะต้องส่งเสริมความถนัดของครู

4. การนิเทศการศึกษาจะต้องเริ่มจากพื้นฐานที่มีอยู่
5. การนิเทศการศึกษาจะต้องมีความเป็นกันเอง
6. การนิเทศการศึกษาต้องตั้งวัตถุประสงค์ของการนิเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา
7. การนิเทศการศึกษาตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
8. การนิเทศการศึกษาต้องมีการติดตาม และรวบรวมผลการนิเทศ
9. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
10. การนิเทศการศึกษาต้องคำนึงถึง สวัสดิการและขวัญของครู ตลอดจนความสัมพันธ์ของหมู่คณะ

ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา

การนิเทศศึกษานับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น เพราะภาวะต่าง ๆ ทางสังคม มีการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้การนิเทศการศึกษาเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าเหล่านั้น บรรเทา กิตติศักดิ์ (2524 : 234) ได้เสนอไว้ว่า การนิเทศศึกษามีความจำเป็นจากเหตุผลเหล่านี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ
  2. ความเจริญและพัฒนาการในการสอน
  3. ปัจจุบันครูเผชิญภาวะยุ่งยากทางการศึกษาและมีภาระหน้าที่มากขึ้น
  4. จำนวนนักเรียนในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น
  5. คุณภาพของครูไม่เพียงพอ
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2525 : 7) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Social Change) ศึกษาในเทศก้อง ทำตัวเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยทำงานร่วมกับ ครู อาจารย์และคณะครู คณะบุคคล ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกษตร เป็นสังคมอุตสาหกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับต่าง ๆ เช่น ประถม มัธยม และวิทยาลัยครู เป็นต้น

2. การผลิตครู สถาบันผลิตครู ผลิตครูไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำอย่างไรจึงจะผลิตครูให้มีประสิทธิภาพได้ เพราะการผลิตครูนั้นเมื่อไปทำงานในสถานศึกษาจะต้องมีการฝึกอบรมประจำการ (Inservice Education) อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. มาตรฐานการศึกษา (Standardization) ในการรักษามาตรฐานของการศึกษานั้นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญโดยเลือกจากผู้ที่มีความรู้มาทำงานและช่วยนิเทศความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ครูที่ทำการสอนประจำทำให้มีความคิดกว้างไกล ก้าวหน้าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน

วิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษา

การศึกษาดังวิวัฒนาการจะทำให้เราเกิดความเข้าใจและรู้ถึงศาสตร์ที่ได้รับ การพัฒนา และการถ่ายทอดกันก่อน ๆ มาว่าเป็นอย่างไร ดังนั้นจึงใคร่เสนอวิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาในสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทย

ก. วิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาในสหรัฐอเมริกา บุรบทา กิตติศักดิ์ (2524 : 234 - 236) ได้รวบรวมและแบ่งระยะต่างๆไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นการตรวจตราและควบคุมโรงเรียนของฝ่ายบริหาร ความคิดนี้เป็นระยะแรกของการนิเทศการศึกษาซึ่งก่อนปี ค.ศ. 1900 การศึกษาในสหรัฐอเมริกา มีผู้ตรวจการศึกษา (Inspector) มีหน้าที่ตรวจและควบคุมโรงเรียน มีศึกษาธิการ (Superintendent) ทำหน้าที่บริหารการศึกษา การนิเทศการศึกษายะยะนี้จึงมีลักษณะเป็นการควบคุมและตรวจโรงเรียน

2. การนิเทศการศึกษาเป็นงานของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาและเป็นฝ่ายช่วยเหลือคณาธิการแก่ฝ่ายบริหาร ซึ่งอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1900 - 1920 ได้จักวิชา คหกรรม คนตรีไว้ในหลักสูตรจึงต้องการผู้เชี่ยวชาญทางสาขาวิชาช่วยแนะนำครูจึงเกิดศึกษานิเทศก์เฉพาะสาขาวิชา (Supervisor) ทำหน้าที่ช่วยเหลือคณาธิการแก่ศึกษาธิการซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร

3. การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือครูให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพความแนว

ทางวิทยาศาสตร์ เป็นความคึกคึกทางการนิเทศการศึกษาอย่างแท้จริง ระหว่างปี ค.ศ. 1920 - 1930 การนิเทศการศึกษาได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง ทฤษฎีการสอนและการวัดผล เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาจึงเป็นการช่วยเหลือแนะนำให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

4. การนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือโดยเน้นกระบวนการทางสังคม และหลักการประชาธิปไตย ระหว่างปี ค.ศ. 1930 - 1950 การนิเทศศึกษาเน้นกระบวนการทางสังคม การทำงานร่วมมือกันเป็นหมู่คณะ มีการประสานงาน การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มุ่งสร้างความสัมพันธ์โดยให้ครูมีส่วนร่วม มีเสรีภาพในการคิดและเคารพความคิดเห็นของครู ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การนิเทศการศึกษาจะเป็นการเสนอความคิดเห็นเพื่อให้ครูนำไปคิดและตัดสินใจปฏิบัติกันอย่างเสรี การนิเทศในระบอบนี้จะใช้เทคนิคความเป็นผู้นำการทำงานร่วมกับครู ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาและภาระหน้าที่ในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน

5. การนิเทศการศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ระหว่างปี ค.ศ. 1950 - 1960 การนิเทศการศึกษาเป็นงานด้านวิชาการของฝ่ายบริหาร ผู้นิเทศจะต้องเข้าใจและรู้งานบริหารจึงจะทำงานช่วยฝ่ายบริหารได้ผลดี

6. การนิเทศการศึกษา เป็นลักษณะการศึกษาค้นคว้า วิจัย และกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทางของการนิเทศอย่างชัดเจน ระหว่างปี ค.ศ. 1960 - 1970 เป็นระยะที่วิทยาการใหม่ ๆ และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปมาก โรงเรียนกลายเป็นสถานที่ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เช่น การสอนคณิตศาสตร์แบบใหม่ วิทยาศาสตร์แบบใหม่ ศิลปศึกษา และแนวการนิเทศการศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า ใช้เหตุผล และสติปัญญาในการปฏิบัติงาน และวางจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน พร้อมกับพิจารณาวางแผนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จมีความร่วมมือระหว่างบุคคลหลายฝ่ายโดยคำนึงถึงสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

7. การนิเทศการศึกษามุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา บทบาทของการนิเทศการศึกษามีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ระบบการศึกษามุ่งแสวงหาวิธีใหม่ ๆ เพื่อให้โครงการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่วางไว้ การนิเทศการศึกษาจึงใช้การวิเคราะห์งานอย่างมีระเบียบแบบแผน ใช้การวางแผน ควบคุม วิเคราะห์ ตัดสินใจให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ การนิเทศการศึกษาจึงต้องนิเทศให้ได้ผลตามแผนพัฒนาการศึกษา ศึกษาพิเศษก็ต้องนิเทศให้ได้ผลสัมฤทธิ์

ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ในแผนการศึกษา บทบาทของศึกษานิเทศก์ก็ควร เป็นนักวางแผน นักพัฒนาหลักสูตร ผู้ติดตามโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ปฏิบัติตามแผนการศึกษาและนโยบายการศึกษาของประเทศ

ไวลีย์ บูลด์วิล์ (2525 : 10) ได้รวบรวม และจัดเป็นระยะต่าง ๆ ดังนี้

ก. ระยะก่อนจัดการศึกษาที่เป็นระบบ (ก่อนปี พ.ศ. 2430) การนิเทศการศึกษา เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส และคณะสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ซึ่งปกครองพระภิกษุสงฆ์ในวัด ทำหน้าที่ควบคุม และแนะนำเฉพาะในวัดของตนในราชสำนักพระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านายชั้นสูง เป็นผู้ตรวจควบคุมดูแลและแนะนำช่วยเหลือ

ข. ระยะ พ.ศ. 2430 - 2493 ในปี พ.ศ. 2430 มีการตั้งกรมศึกษาธิการ และปี 2435 ยกฐานะเป็นกระทรวงธรรมการ การนิเทศการศึกษายังเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส และมีสภารักษาราชการศึกษา มีนายตรวจแขวงข้าหลวงธรรมการ ซึ่งเป็นครูประกาศนียบัตร กรมการศึกษาประกอบด้วยเจ้าอธิการวัด กำนันตำบล และนายแพทย์ประจำตำบล ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจเกณฑ์เด็กเข้าเรียน ควบคุมโรงเรียน แนะนำช่วยเหลือและจับผิดหากความดีและความเลื่อมของครู ในระยะหลังปี 2475 มีการจัดให้มีการอบรมครูด้วย จะเห็นว่าการนิเทศในระยะนี้มีแต่การตรวจควบคุม แนะนำช่วยเหลือ และดูแลการสอนของครู

ค. ระยะ พ.ศ. 2494 เป็นต้นมา การนิเทศการศึกษาเริ่มจัดเป็นระบบ มีหน่วยงานซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการในกรมต่าง ๆ ในระยะแรกมีผู้ตรวจการประถมศึกษา ทำหน้าที่ตรวจตราโรงเรียน และมาเลิกในปี พ.ศ. 2497 และมีศึกษาธิการอำเภอและศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่ควบคุมงานธุรการและวิชาการ ต่อมางานนิเทศเริ่มมีแบบแผนมากขึ้นตามกรมต่าง ๆ ก็เกิดมีหน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นรับผิดชอบงานโดยตรง ซึ่งมีงานหลักอยู่ 4 ประการ คือ การนิเทศ การจัดประชุมอบรม การผลิตเอกสารและอุปกรณ์ การวิจัยการนิเทศการศึกษาของไทย ได้จัดให้เข้าสู่ระบบการบริหารอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2515

บทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

ไวลีย์ (Wiles 1967 : 10) ได้ระบุถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์

ดังนี้

1. เป็นผู้ให้ความสนับสนุน (Supporting)
2. เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ (Assisting)
3. เป็นผู้มีส่วนร่วม (Sharing) ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมากกว่าการแนะนำหรือสั่งการแค่เพียงอย่างเดียว

วินัย เกษมเศรษฐ (2521 : 107 - 110) ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ว่าอย่างน้อยจะต้องมีดังนี้

1. เป็นผู้นำของกลุ่มบุคคล (Group Leader)
  2. เป็นผู้สร้างขวัญและส่งเสริมให้มีความงอกงามในอาชีพ (Morale Builder)
  3. เป็นผู้บริการในทางปรึกษาหรือคำวิชาการต่าง ๆ
  4. เป็นผู้ประสานงาน (Co - ordinator) ในการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว เรียบร้อยและถูกต้อง
- ส่วนในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์นั้นมีผู้กำหนดไว้ต่าง ๆ กัน เช่น ฮาวิส (Harris 1975 : 11 - 12) ได้เสนอหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ไว้ 10 ประการ คือ

1. พัฒนาหลักสูตร
2. จัดระบบการสอน จัดดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร
3. เลือกสรรบุคลากรรับผิดชอบงานต่าง ๆ
4. จัดบริการความสะดวกในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน
5. เตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอน
6. เตรียมอบรมครูประจำการ
7. จัดปฐมนิเทศครูใหม่
8. พัฒนาหลักการ นโยบาย ให้เหมาะสม
9. สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนทั่วไป
10. การประเมินผลการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2521 : 110) ได้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการไว้ 10 ข้อ ดังนี้

1. นิเทศการสอนและบริหารงานวิชาการหรือเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ

2. ตรวจสอบ และควบคุมสถานศึกษา ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมาย
ระบุไว้
3. ศึกษาทดลอง วิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทางวิชาการ ตลอดจน
งานการบริหารการศึกษา
4. พิจารณาและพัฒนาหลักสูตร แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบการเรียนการสอน
5. จัดทำคู่มือครู เอกสารวิชาการ และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน
6. ปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน และการบริหารการศึกษา โดยใช้
นวัตกรรมการศึกษาต่าง ๆ
7. จัดประชุม อบรม สัมมนา อาจารย์ หรือผู้บริหารการศึกษา เพื่อส่งเสริม
งานด้านวิชาการ
8. ประเมินผลงานทางด้านวิชาการ
9. เสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมสามัญศึกษา
10. งานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ระบบการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ก. การแบ่งงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
การนิเทศการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2 หน่วยงาน
คือ

1. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานทางวิชาการมีฐานะเทียบ
เท่ากอง หัวหน้าฝ่ายศึกษานิเทศก์ เป็นหัวหน้าส่วนราชการ มีฐานะเทียบเท่าผู้อำนวยการกอง
หน่วยศึกษานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านคุณภาพการศึกษาในงานมัธยมศึกษา และงานการ
ศึกษาพิเศษ โดยแบ่งงานออกเป็น 7 ฝ่าย ดังนี้

1.1 ฝ่ายนิเทศการสอน การศึกษาก่อนเกณฑ์บังคับและการศึกษาพิเศษ ทำ
หน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาพิเศษ งานศึกษาสงเคราะห์ หรือการศึกษาเด็กชาวเขา
หรือชนกลุ่มน้อย

1.2 ฝ่ายนิเทศการสอนมัธยมศึกษา ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาในหมวดวิชา
ที่มีในหลักสูตร แบ่งออกเป็นภาควิชาต่าง ๆ คือ ภาควิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์
คณิตศาสตร์ พละนาฏศิลป์ ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษประเทศที่สอง ศิลปะและดนตรี เกษตรกรรม

คหกรรมศาสตร์ ธุรกิจศึกษา อุตสาหกรรม บรรณารักษศาสตร์

1.3 ฝ่ายนิเทศการสอน การศึกษานอกโรงเรียน มีหน้าที่พัฒนาหลักสูตรและ การเรียนการสอน การฝึกอบรม และนิเทศการสอน

1.4 ฝ่ายนิเทศการบริหาร ทำหน้าที่นิเทศการบริหารงานโรงเรียนมัธยม ศึกษา และโรงเรียนการศึกษาพิเศษ

1.5 ฝ่ายวิจัยและบริหารการศึกษา มีหน้าที่นิเทศเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อทัศนศึกษา และนวัตกรรม การวิจัยทางการศึกษา งานห้องสมุด

1.6 ฝ่ายแผนงานและประเมินผล มีหน้าที่วางแผนและประสานแผนงานนิเทศ ของฝ่ายต่าง ๆ ประเมินผลงานนิเทศ และพัฒนาบุคลากร

1.7 ฝ่ายบริหารทั่วไป มีหน้าที่ให้บริการเกี่ยวกับงานสำนักงานและบริหาร เพื่อให้งานนิเทศมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยศึกษานิเทศก์ ระดับเขตการศึกษา เป็นหน่วยงานทางวิชาการในส่วน ภูมิภาคมีหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์เป็นหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงกับศึกษาธิการ เขต งานของ หน่วยศึกษานิเทศก์เขต แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

2.1 ฝ่ายนิเทศการสอน เป็นงานนิเทศโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนการศึกษาพิเศษ การศึกษานอกโรงเรียน

2.2 ฝ่ายนิเทศการบริหาร เป็นงานการนิเทศการบริหารโรงเรียน

2.3 ฝ่ายวิจัยบริการ เป็นงานนิเทศการวัดผล แนะแนว สื่อทัศนศึกษา ห้องสมุด และงานวิจัย

ข. การประสานงานของหน่วยศึกษานิเทศก์

หน่วยศึกษานิเทศก์มีการประสานงานกันดังนี้

1. ทำแผนผังการบริหารงาน กำหนดงานและหน้าที่ของแต่ละบุคคลให้ชัดเจน

2. วางแผนการนิเทศร่วมกัน เมื่อจะขึ้นปีงบประมาณใหม่ หน่วยศึกษานิเทศก์จะ เตรียมงานสำหรับปีงบประมาณนั้น ประชุมวางแผนร่วมกันโดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจมา สัมภาษณ์

3. การประชุมปรึกษาหารือ หน่วยศึกษานิเทศก์จะจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือ กันเป็นประจำเกี่ยวกับปัญหาที่ประชุม และยังช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานคุ้นเคยสนิทสนมกัน มากขึ้น

4. การแบ่งงานและมอบหมายงาน การประชุมวางแผนจะต้องมีการแบ่งงานให้รับผิดชอบ การมอบหมายงานให้ปฏิบัติ ตลอดจนระยะเวลาที่จะปฏิบัติโดยยึดหลักให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

5. การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน

6. กำหนดวันส่งงาน

7. การติดต่อกันระหว่างหน่วย

เทคนิคหรือวิธีการนิเทศการศึกษา

เนื่องจากจุดมุ่งหมายสำคัญของกรณีนิเทศศึกษาก็เพื่อที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ประเทศชาติต้องการ ศึกษานิเทศก์จะต้องทำงานกับครูในเรื่อง เนื้อหา วิธีการสอน วัสดุอุปกรณ์การสอน การวัดผล ตลอดจนปัญหาการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาตามต้องการ

ประกาศ ส่งเพชร (2521 : 222 - 230) ได้กล่าวถึงเทคนิคหรือวิธีการนิเทศเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการว่ามีหลายประการที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. การเยี่ยมชั้นเรียน (Classroom Visitation)
2. การแนะนำเป็นรายบุคคล (Individual Conference)
3. การประชุมกลุ่ม (Group Conference)
4. การประชุมปฏิบัติการ (Work Shop)
5. การให้ครูสังเกตการสอน (Observation of Teaching) ซึ่งได้แก่ การให้ครูไปสังเกตการสอนของโรงเรียนอื่น ๆ (Intervisitation) การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching) การจัดศูนย์สาธิต (Demonstration Center) การสังเกตการสอนชั้นอื่น (Directed Observation of Teaching)
6. การใช้เอกสาร (Bulletins, Guides and Printed Aid) ซึ่งเป็นเอกสารเผยแพร่ความรู้ ซึ่งศึกษานิเทศก์ให้แก่ครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
7. การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน (Instructional Materials)
8. วิธีอื่น ๆ เช่น การปฐมนิเทศครูใหม่ การส่งครูไปอบรม การให้คำปรึกษา การส่งครูไปศึกษาโรงเรียนภาคฤดูร้อน จัดกลุ่มศึกษาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวิจัย การทัศนจร การใช้สถานีอื่น ๆ ช่วยในการอบรมครู เป็นต้น

ประเภทของการนิเทศ

บรรเทา กิติกศักดิ์ (2524 : 277 - 278) ได้แบ่งประเภทของการนิเทศ การศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. การนิเทศจากภายใน เป็นการนิเทศจากบุคลากรในโรงเรียนทำหน้าที่นิเทศ การสอนกันเอง ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ครูหัวหน้าหมวดวิชา ทำหน้าที่นิเทศครูใน โรงเรียน นอกจากนั้นอาจเกิดจากศึกษานิเทศก์ได้ให้การนิเทศแล้ว แทนที่จะหยุดแค่นั้น ครู และผู้บริหารโรงเรียนก็นำผลการนิเทศไปใช้ในนิเทศครูอื่น ๆ ในโรงเรียนต่อไป

ข. การนิเทศจากภายนอก เป็นการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียนโดยตรง วิธีนี้เป็นวิธีที่ศึกษานิเทศก์หวังจะให้ครูนำผลการ นิเทศไปปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศจากภายนอกจะต้องมีเป้าหมายทำการนิเทศ เพื่อให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนต่อไปจนโรงเรียนสามารถดำเนินงานทางวิชาการได้ เองมากที่สุดที่จะทำได้ เพื่อว่าศึกษานิเทศก์จะไม่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องมากนัก เพราะการ นิเทศจากศึกษานิเทศก์ก็ช่วยให้โรงเรียนพัฒนาทางด้านวิชาการจนได้คุณภาพและมี มาตรฐาน การนิเทศของศึกษานิเทศก์อาจทำได้ 2 ทาง คือ

1. การนิเทศโดยตรง เป็นงานนิเทศที่ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานโดยตรงต่อครู หรือ ปฏิบัติงานร่วมกับครู ได้แก่ การให้คำแนะนำ การประชุมชี้แจง การเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกต การสอน การประชุม อบรม เป็นต้น

2. การนิเทศทางอ้อม เป็นงานที่ศึกษานิเทศก์ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติงานโดยตรงต่อ ครู แต่เป็นการนิเทศที่ให้ครูได้รับข่าวสารและเอกสารต่าง ๆ เช่น การออกวารสารหรือ เอกสาร คู่มือครู จดนิทรรศการ ออกข่าว หรือบทความทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ศึกษานิเทศก์ เพียงแค่ปฏิบัติงานในส่วนงานเพื่อผลิตสื่อเหล่านี้ให้แก่ครู

คุณสมบัติของศึกษานิเทศก์

ศึกษานิเทศก์ต้องเป็นผู้ที่ทำงานในคณาวิชาการ และติดต่อกับบุคคลหลายระดับจึง ต้องมีทักษะสำคัญหลายประการ ไวลส์ (Wiles 1957 : 18) ได้กล่าวถึง ทักษะที่จำเป็นซึ่งมี 5 ประการคือ

1. ทักษะแห่งความเป็นผู้นำ (Skill in Leadership)
2. ทักษะในมนุษยสัมพันธ์ (Skill in Human Relation)

3. ทักษะในเรื่องขบวนการกลุ่ม (Skill in Group Process)
4. ทักษะในการบริหารงานบุคคล (Skill in Personnel Administration)
5. ทักษะในการประเมินผล (Skill in Evaluation)

ซารี มณีศรี (2523 : 55 - 63) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ โดยแบ่งคุณสมบัติออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก. คุณสมบัติด้านบุคลิกลักษณะ (Personal Characteristics) ซึ่งประกอบด้วย

1. สร้างความศรัทธา ความเชื่อดีให้เกิดขึ้น
2. เห็นอกเห็นใจคนอื่น
3. ความกระตือรือร้น
4. มองโลกในแง่ดี
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. มีอารมณ์ขัน
7. มีสุขภาพดี
8. สามารถประเมินค่าราคาสິงของ
9. มีความจริงใจ
10. เป็นพหุสัจจะ

ข. คุณสมบัติด้านวิชาชีพ (Professional Characteristics) ที่สำคัญมีดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐานกว้างขวาง
2. มีความรู้ทางด้านวิชาเฉพาะ เกี่ยวกับวิชาชีพของตน
3. มีทักษะในการสอน
4. เข้าใจบทบาทของขบวนการศึกษา
5. มีความรู้เกี่ยวกับวัสดุการสอนและวิธีสอน
6. ความสามารถในการวัดผล
7. ตระหนักถึงความก้าวหน้าทางวิชาการของครู
8. มีประสิทธิภาพในการทดลองและวิจัย
9. มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตัวอยู่เสมอ

ยง วัชชวัลฑู (2524 : 36 - 41) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็น

ศึกษานิเทศก์ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ดี ซึ่งศึกษานิเทศก์ควรมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าครู
2. มีความสามารถสูง คือความสามารถในการสอนและอบรมนักเรียน
3. มีประสบการณ์ด้านการสอนอย่างน้อย 5 ปี ในตำแหน่งที่ตนเองจะนิเทศ
4. มีความประพฤติดี และเป็นแบบอย่างของครูได้
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
7. มีความเข้มแข็ง อุตุน และตั้งใจจริงในการทำงานด้านนี้ ทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ บางประการซึ่งต้องออกนอกเพื่อความสำเร็จของงาน เช่น
  - 7.1 ออกนอกข้อจำกัดวิชาชีพของครูและบุคคลอื่น
  - 7.2 ออกนอกความยากลำบากในการทำงาน
  - 7.3 ออกนอกการขาดแคลนต่าง ๆ
  - 7.4 ออกนอกความไม่เข้าใจงานการนิเทศการศึกษาของผู้บังคับบัญชา
  - 7.5 ออกนอกการมองไม่เห็นผลงานของการนิเทศที่เด่นชัด

ประโยชน์ของการจัดการนิเทศการศึกษา

สมศักดิ์ ศรีมาโนช (2520 : 13 - 14) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติตามขบวนการนิเทศ ซึ่งมีประโยชน์ในการแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาทั้งในแง่ส่วนบุคคล และส่วนรวมพอสรุปได้ดังนี้

1. ครูได้รับความเชื่อถือในการสร้างความเชื่อมั่นและแก้ไขข้อบกพร่อง
2. การศึกษาค้นปัญหาเป็นการศึกษาค้นปัญหาจากข้อมูลที่ได้รับจากเทคนิคต่าง ๆ ในการนิเทศซึ่งเป็นข้อมูลที่เพียงพอและเชื่อถือได้ จึงเป็นการยุติธรรมแก่ครู
3. ครูสามารถจำแนกปัญหาของตนเองได้ และสามารถเข้าใจยอมรับสภาพของตนเอง
4. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครู เพราะได้มีโอกาสมาเผชิญหน้ากันเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two - Way Process)
5. งานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น งานวิชาการ ได้รับการพัฒนาโดยมิหยุดยั้ง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. ผลงานวิจัยในประเทศ

จากการสำรวจการวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศการสอนวิชาเคมี ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยไว้เลย แต่อย่างไรก็ตามก็มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวิชาเคมี ซึ่งพอจะนำมากล่าวได้ดังนี้

- พินิจ วรณิเวชศิลป์ (2523 : 51 - 54) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาเคมีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยพบว่า
1. ปัญหาที่ครูสอนวิชาเคมีพบในระดับค่อนข้างมากได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับแบบเรียนในเรื่องคำศัพท์ของคำอธิบาย
  2. ปัญหาที่ครูสอนวิชาเคมีพบในระดับปานกลางได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของฝ่ายบริหารในการจัดสรรงบประมาณที่ทางโรงเรียนจัดให้กับรายวิชาเคมี ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาเคมี ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถของครูในการปฏิบัติการทดลอง ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลวิชาเคมี
  3. ปัญหาที่ครูเคมีพบในระดับน้อยได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดชั่วโมงสอน ปัญหาเกี่ยวกับสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม ปัญหาเกี่ยวกับแบบเรียนในเรื่องความถูกต้องของการให้คำนิยาม คำศัพท์ต่าง ๆ การให้ทฤษฎี และสูตรต่าง ๆ ปัญหาในค่านิเทศวิธีการศึกษาทดลองกับนักเรียน
  4. ปัญหาที่ครูสอนวิชาเคมีและนักเรียนมีในระดับมากได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาเคมีในเรื่องหลักการคำนวณเคมี
  5. ปัญหาที่ครูสอนวิชาเคมีและนักเรียนมีในระดับมากที่สุดได้แก่ ปัญหาในการเรียนสมการเคมี
  6. ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารประกอบการสอน ครูส่วนมากเห็นว่า เอกสารประกอบการสอนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย
  7. ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่ามียุอุปกรณ์การสอนก็แล้ว และนักเรียนส่วนมากเห็นว่ามีโอกาสได้ทำการทดลองในการเรียนวิชาเคมี
  8. ปัญหาในการแสดงพฤติกรรมการรวมความถูกต้องของการเรียนวิชาเคมีของนักเรียน หลังจากจบบทเรียนแล้ว ครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า การทำโจทย์คำนวณเคมี เป็นปัญหามากที่สุด ปัญหาในการเขียนสูตร โครงสร้างของธาตุและสารประกอบเป็นปัญหาที่รอง

ลงมา ปัญหาทางก้นักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสัง เภทผลการทดลอง การปฏิบัติการทดลองเป็นปัญหาน้อยที่สุด

9. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิชาเคมี นักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจถึงคุณค่า และความสัมพันธ์ของวิชาเคมีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และเข้าใจถึงวิธีการเรียนวิชาเคมีที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความสำคัญในการทดลอง

เทียม เติมสงวนวงศ์ (2524 : 114 - 115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 8" พบว่า

1. สภาพการนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีลักษณะดังนี้ จำนวนศึกษานิเทศก์ที่ทำกรนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์ และจำนวนโรงเรียนไม่ได้สัดส่วนกัน ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถสนองความต้องการของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ได้ การนิเทศการสอนไม่ทั่วถึงในพื้นที่ที่รับผิดชอบ งานของศึกษานิเทศก์มีมากเกินไป หน่วยศึกษานิเทศก์ไม่มีอาคารสถานที่เป็นของตนเอง ซากแคลนวัสดุอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ งบประมาณส่วนมากใช้ในการอบรมครูประจำการและผู้บริหารโรงเรียน มีหน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมครูประจำการทำให้ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติและติดตามผลการฝึกอบรม ศึกษานิเทศก์ที่ทำกรนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์โดยทั่วไปได้รับความยอมรับนับถือจากครูที่สอนวิทยาศาสตร์

2. การบริหารการนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์มีแนวทางปฏิบัติพอสรุปได้ดังนี้

2.1 ถือปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้

2.2 คำนึงถึงความต้องการของโรงเรียน

2.3 คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยส่วนรวม

3. การดำเนินงานการนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ

3.1 จัดประชุม อบรม สัมมนา ครูอาจารย์หรือผู้บริหารการศึกษา

3.2 ประเมินผลงานด้านวิชาการ

3.3 เสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมสามัญศึกษา

3.4 จัดทำคู่มือครูและหนังสือประกอบการเรียน

3.5 ปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ

3.6 นิเทศการสอนและบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตความ

รับนิคมชอบ

3.7 พิจารณาหลักสูตร คัดเลือกแบบเรียนและหนังสือประกอบการเรียนการสอน

3.8 ศึกษาทดลองวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน

4. การนิเทศการสอนวิทยาศาสตร์มีปัญหาและอุปสรรคคือ การวางแผนไม่รัดกุม การจัดองค์กรไม่เหมาะสม ขาดบุคลากรที่มีความสามารถสูง ประเมินผลไม่ทันคือเหตุการณ์ ขาดแคลนงบประมาณ มีหลายหน่วยงานเข้าซ้อนในโรงเรียน ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ อาคารสถานที่ไม่เป็นสัดส่วน

วีระชาติ นิกสอน (2524 : 76 - 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคึกเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด" ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคึกเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง เป็นเรื่องเกี่ยวกับปฏิบัติตนอย่างมีความรักและความศรัทธาในหน้าที่ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรประถมศึกษาก่อนเป็นอย่างที่รู้จักใช้ภาษาง่าย ๆ ในการสื่อความหมายกับครู เป็นผู้มีความคึกริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ชุมการและบริหารบุคคล เป็นต้น

2. ความคึกเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดด้านบุคลิกภาพ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนเปิดเผย ไม่เป็นคนหยิ่งถือตัว มีความอดทนต่อความยากลำบาก รู้จักควบคุมอารมณ์ รู้จักแก่งกายได้เหมาะสมกับโอกาสและสภาพแวดล้อม มีอารมณ์ขัน มีริยาท่าทางกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว

3. ความคึกเห็นด้านมนุษยสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับสูงคือ มีความจริงใจในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นกันเองกับครู พบง่าย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นผู้มีมองโลกในแง่ดี

4. ความคึกเห็นด้านความประพฤติศีลธรรมและจรรยา ที่อยู่ในระดับสูงเป็นเรื่องเกี่ยวกับไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคึกประจำใจ มีจรรยาครู เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักประมาณคน

เมื่อเปรียบเทียบความคึกเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ด้านการปฏิบัติงานเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีความคึกเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แม้จะแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

ในเรื่องเกี่ยวกับ มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ชุมการ และบริหารบุคคล มีความสามารถในการวางแผนงานและโครงการนิเทศ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษาเป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถพิเศษในสาขาวิชาที่จะนิเทศ สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของครูได้อย่างสม่ำเสมอ รู้จักใช้หลักจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน มีความรู้และยึดหลักการประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานแบบประชาธิปไตย มีความสนใจในงานวิชาการมากกว่างานด้านอื่น ๆ เคยทำการสอนในระดับประถมศึกษาขึ้นมาไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้ควบคุมและส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา และเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาความดีความชอบของครู

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ก้านบุคลิกภาพเป็นรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในเรื่องเกี่ยวกับ มีกริยาท่าทางสงบ สุขุม ถ่อมตน ไม่เป็นคนหยิ่งถือตัว เป็นผู้มี ความทะเยอทะยานและเป็นผู้รักษาความลับเป็น

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดก้านมนุษยสัมพันธ์เป็นรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในเรื่องเกี่ยวกับ จ้าคนเก่ง และเรียกชื่อครูได้ถูกต้อง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ก้านความประพฤติ ศิลธรรมและจรรยา เป็นรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในเรื่องเกี่ยวกับ การวางตัวอยู่ในแบบแผนและประเพณีของท้องถิ่น และควรสมรสแล้ว

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้ง 4 ด้าน

เขียน จงอุทธิพร (2525 : 54 - 57) ใ้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการในการนิเทศการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5" ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูวิทยาศาสตร์มีความต้องการให้มีการฝึกอบรมหรือนิเทศการสอนในเรื่องการสร้างข้อสอบวัดทักษะในก้านต่าง ๆ การใช้และซ่อมอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ การจัดกิจกรรมชุมนุมวิทยาศาสตร์ วิธีสอนตามจุดมุ่งหมายการเรียนรู้รายวิชา การประเมินผลตามจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิชาในชุมชนและหลักสูตร

2. ครูวิทยาศาสตร์ต้องการความช่วยเหลือในเรื่อง การใช้หลักสูตร และเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ วิธีสอนและเทคนิคการสอน การวัดและประเมินผล

3. ครูวิทยาศาสตร์มีปัญหาการใช้สื่อและวัสดุการสอนน้อย แต่มีความต้องการในการใช้สื่อและวัสดุสารประกอบการสอนมาก

4. ครูวิทยาศาสตร์มีความต้องการวิธีการนิเทศการสอนในเรื่อง การศึกษานอกสถานที่ การประชุมปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการ

5. ผู้นิเทศการสอนที่ครูวิทยาศาสตร์ต้องการควร เป็นวิทยากรจากสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ

6. คุณสมบัติของผู้นิเทศที่ครูวิทยาศาสตร์ต้องการคือ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ มีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน

สนิท วุฒิสงศา (2527:74 - 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศการสอนของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 9" พบว่า ความต้องการในการนิเทศการสอน ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดผลการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนของครูคณิตศาสตร์ที่มีประสบการณ์และวุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า มีความต้องการไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ข. งานวิจัยในต่างประเทศ

กาซอน (Gazon 1964 : 1045) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการสอนวิทยาศาสตร์เบื้องต้นในโรงเรียนรัฐบาลของฟิลิปปินส์ พบว่า ปัญหาการสอนวิทยาศาสตร์ที่มาจากครูนั้น คือ ครูส่วนมากยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการสอนวิทยาศาสตร์ดีพอ ชაკแคลนตำรา อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะเป็ประโยชน์ต่อการสอนวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากหลักสูตรและประมวลการสอนได้ และสุดท้ายคือ อัตรากาการทำงานด้านสอนของครูมากเกินไป

จากควิลิน (Jacquelyn 1972 : 1365 - 3166 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"การศึกษาความต้องการการกิจกรรมการนิเทศการสอนของครูในจอร์เจีย" ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูต้องการให้มีการนิเทศมากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน
2. เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศกับความต้องการการปรับปรุงการเรียนการสอน และความต้องการการนิเทศกับความต้องการให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
3. ครูต้องการให้มีการนิเทศที่มุ่งส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์
4. การนิเทศในค่านำความก้าวหน้าในอาชีพของครูมีน้อยกว่าค่านำอื่น
5. สิ่งที่มีผลทำให้ความต้องการแตกต่างกันคือ สถานภาพของครู ขนาดโรงเรียน ประสิทธิภาพการสอน
6. ครูผู้หญิงมีความต้องการการนิเทศมากกว่าครูผู้ชาย
7. ครูที่มีประสบการณ์มากต้องการนิเทศมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย
8. ครูต้องการการนิเทศแบบให้ความช่วยเหลือมากกว่าการควบคุม กล่าวคือศึกษานิเทศก์ต้อง เป็นผู้แนะนำค่านำหลักสูตร การสอน ให้คำปรึกษา และช่วยปรับปรุงมนุษยสัมพันธ์
9. ครูระดับประถมต้องการการนิเทศมากกว่าครูมัธยม
10. ครูที่มีประสบการณ์ 20 ปี หรือมากกว่านั้นต้องการให้มีการนิเทศมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

เบยีน (Beyene 1983 : 2168A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประเภทของการนิเทศที่ครูในโรงเรียนในประเทศกำลังพัฒนาต้องการ" (ศึกษาเฉพาะกรณีในเอธิโอเปีย) ผลการวิจัยพบว่า

1. เทคนิคที่ใช้อยู่และเห็นว่าได้ผลก็มีดังนี้
  - ก. การฝึกอบรมและแนะนำ
  - ข. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

- ค. การสาธิตการสอนโดยศึกษานิเทศก์
  - ง. อภิปรายร่วมกัน
  - จ. เยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน
2. ผู้ถูกนิเทศต้องการแบบที่ไม่ใช่การบังคับมากกว่าการบังคับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย